

І. О. Тарасенко,

к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, Київський національний університет технологій та дизайну,

Я. В. Лісун,

к.е.н, доцент кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій та дизайну

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті проаналізовано сучасний економічний стан підприємств легкої промисловості України та запропоновано напрями їх подальшого розвитку на засадах міжнародних стандартів якості. За результатами аналізу тенденцій запровадження міжнародних стандартів якості в легкій промисловості зроблено висновок, що сертифікація систем менеджменту якості є важливим фактором забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств легкої промисловості, їх сталого розвитку.

The article gives analysis of the modern economic status of Ukrainian light industry businesses. Also there are ways suggested for these further businesses development based on international quality standards. In accordance with the analysis results of the international quality standards introduction into the light industry, we came to a conclusion that quality management system certification is an important factor to provide a competitive power of homegrown businesses and their sustainable development.

ВТУП

Ринкова трансформація економіки України потребує обґрунтування проблем функціонування галузі легкої промисловості, продукція якої є необхідною складовою забезпечення стабільного життя населення. Попри кризові явища ознакою сучасності є прагнення людей до підвищення рівня життя або, принаймні, збереження його на достатньому рівні, що можливе на основі дотримання вимог до якості продукції та довкілля, системи соціальних стандартів, визнаних у всьому світі. Реструктуризація та розвиток легкої промисловості на засадах міжнародних стандартів якості повинні стати органічною складовою трансформаційних процесів вітчизняної економіки на шляху до сталого розвитку. У зв'язку з цим об'єктом дослідження виступає економічний стан, бізнес-середовище функціонування підприємств легкої промисловості в аспекті управління якістю згідно міжнародних стандартів. Дослідження, результати якого використано у даній статті, здійснено з використанням методів економічного аналізу, синтезу, порівняння та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення ключових чинників розвитку підприємств легкої промисловості на засадах міжнародних стандартів якості. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: визначити тенденції розвитку основних показників, що характеризують сучасний економічний стан підприємств легкої промисловості; виявити чинники, що впливають на зміну кількості сертифікованих підприємств легкої промисловості; окреслити перспективи розвитку

підприємств легкої промисловості, у тому числі — на засадах міжнародних стандартів якості.

РЕЗУЛЬТАТИ

Подолання кризових явищ у вітчизняній економіці потребує детального аналізу умов функціонування промислових підприємств. Легка промисловість України є однією з основних галузей соціального спрямування, яка відчула на собі негативні наслідки загальноекономічної та політичної кризи, що призвело до скорочення частки підприємств галузі у загальному обсязі суспільного виробництва з 10,8% у 1990 р. до 2,6% у 1995 р., 1,6% у 2000 р. та 0,8% у 2008 р. [1, с. 110].

Порівняно з 90-ми рр. сучасний обсяг виробництва товарів легкої промисловості скоротився у десятки разів. Цьому негативному явищу особливо сприяли некерована ваучерна приватизація підприємств та зниження митних тарифів через вступ до ВТО, що зробило майже неможливою конкуренцію вітчизняних та західних товаровиробників. Основні причини, що призвели до нестабільної роботи підприємств легкої промисловості, полягають в такому: проблеми з отриманням та погашенням кредитів; відсутність власної сировинної бази для виробництва товарів легкої промисловості та переважно сировинна орієнтація експорту по підгалузях легкої промисловості; нестача обігових коштів; тісний зв'язок з європейською та світовою економікою та фінансовими ринками, а саме: 60—90% українських підприємств легкої промисловості працює за контрактами з провідними країнами світу, які також потерпають від кризових явищ і скорочують ринки збуту та обсяги своїх замовлень, що при-

Таблиця 1. Динаміка виробництва основних видів продукції легкої промисловості у 2003—2008 роках (розраховано за даними [2])

Показники	Коефіцієнти зростання					
	2004/ 2003	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2008/ 2003
Пряжа бавовняна, тис.т	130,23	100,00	88,39	128,28	81,89	120,93
Тканини, млн м ²	141,55	105,56	87,63	114,11	95,61	142,86
Білизна постільна, млн шт.	105,71	108,11	110,83	121,05	77,02	118,10
Килими та вироби килимові, млн м ²	121,43	109,80	110,71	124,19	92,21	169,05
Матеріали неткані і вироби з матеріалів нетканих, тис.т	129,41	131,82	126,72	109,53	102,48	242,65
Вата бавовняна, віскозна та з інших текстильних матеріалів, вироби з вати, тис.т	124,49	109,84	180,60	124,79	124,50	383,67
Полотна трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.т	118,87	93,65	96,61	82,46	63,83	56,60
Вироби панчішно-шкарпеткові трикотажні машинного чи ручного в'язання, млн пар	118,71	107,98	96,94	112,08	102,32	142,49
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	70,29	105,53	97,07	84,76	70,41	42,97
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні жіночі та дівчачі, тис.шт.	110,99	92,00	79,95	94,99	98,86	76,66
Костюми чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	118,70	86,45	83,59	82,37	90,33	63,82
Костюми жіночі та дівчачі, тис.шт.	138,58	106,69	81,75	71,78	94,66	82,12
Піджаки та блейзери, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	113,97	118,70	94,68	76,80	77,55	76,29
Жакети та блейзери, піджаки, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні жіночі та дівчачі, тис.шт.	115,74	97,32	88,61	90,52	67,84	61,29
Брюки, бриджі чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	126,43	89,64	94,06	92,83	85,66	84,76
Брюки, бриджі жіночі та дівчачі, тис.шт.	98,06	82,28	89,00	78,98	86,96	49,31
Сукні та сарафани жіночі та дівчачі, тис.шт.	103,60	104,55	72,47	104,91	108,85	89,63
Светри, джемperi, пуловери, жилети та вироби аналогічні трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.шт.	79,52	98,71	95,75	80,98	60,82	37,02
Одяг верхній трикотажний, тис.шт.	122,69	95,41	133,11	70,44	105,92	116,25
Трикотаж спідній, млн шт.	136,17	105,08	114,13	101,63	72,76	120,74
Пальта і напівпальта, шуби з хутра натурального, тис.шт.	92,86	139,42	77,24	79,46	96,63	76,79
Шкіра, оброблена після дублення чи оброблена під пергамент, тис.м ²	103,06	107,79	98,95	89,44	115,92	113,97
Взуття, млн пар	106,90	94,47	103,42	106,13	98,67	109,36

звело до скорочення інвестиційних потоків від іноземних інвесторів на підприємства, які працюють за давальницькою схемою; зменшення обсягів реалізації продукції галузі на внутрішньому ринку через скорочення виробництва у суміжних галузях промисловості та різке зниження платоспроможного попиту населення через інфляційні процеси та девальвацію гривні; втрата ринків сировини і збуту в межах колишнього Радянського Союзу; дискримінаційні умови роботи та реалізації продукції для великих підприємств по відношенню до малого підприємства; недостатній попит населення на вітчизняну продукцію легкої промисловості на фоні суттєвого девальваційного здешевлення імпортованих товарів легкої промисловості; зростання імпорту продукції легкої промисловості та його переважання над експортом; низькі митні бар'єри для товарів, що ввозяться в Україну, непередбачене ввезення на митну територію України товарів "секонд-хенд" та висока частка товарів, які потрапляють на територію України контрабандним шляхом; низький технічний рівень основних засобів, в т.ч. для науково-дослідних робіт та природоохоронного призначення, відсутність, з одного боку, власних ресурсоефективних та екологічно чистих технологій, з іншого — коштів на їх придбання; соціальні проблеми та втрата кадрового потенціалу галузі.

Вирішення соціально-економічних проблем можливе лише через оздоровлення реального сектора економіки, стабілізацію та нарощування обсягів виробництва, що потребує як зусиль виробників товарів легкої промисловості та інших галузей економіки України, так і уваги до існуючих проблем з боку держави, яка в своєму розпорядженні має важелі прямого та опосередкованого впливу на фактори, що визначають стан та розвиток економіки в цілому та певних галузей зокрема. Так, урядом постійно вживаються заходи щодо захисту національного товаровиробника, які доопрацьовуються та поповнюються новими положеннями, знаходять відображення у відповідних Законах України та постановках КМУ.

До заходів Мінпромполітики, які спрямовані на стабілізацію ситуації в галузі та забезпечення її ефективного розвитку, слід віднести такі:

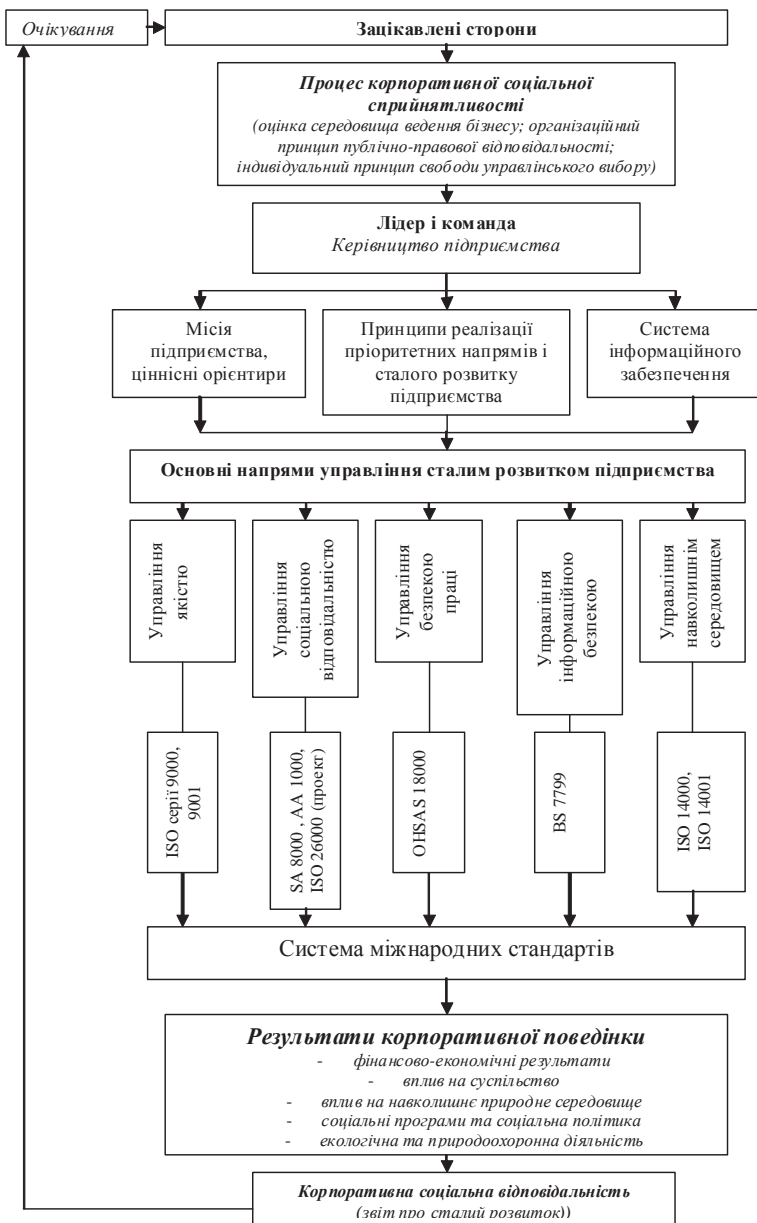
— по-перше, спрямовані на захист вітчизняного товаровиробника, а саме: розроблені нові варіанти проектів Законів України "Про внесення змін до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту"; "Про внесення змін до закону "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту"; запровадження обов'язкової санітарно-епідеміологічної експертизи імпортованих в Україну товарів легкої промисловості, що були у використанні (на виконання вимог статті 16 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення"); розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2008 року № 1520-р по доповненню Переліку окремих товарних позицій, сплата за якими ввізного мита, податків та зборів (крім митних) підприємствами у разі здійснення операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах про-

диться з видачею відповідному органу державної податкової служби простого векселя;

— по-друге, спрямовані на запобігання впливу на діяльність галузі світової фінансової кризи, а саме: в Законі України "Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання негативних наслідків впливу світової фінансової кризи на розвиток агропромислового комплексу" передбачено розповсюдження норми зазначеного Закону лише на товарні групи агропромислового комплексу (за кодами 1-24 УКТ ЗЕД), що виключає негативні наслідки для підприємств інших галузей промисловості, які працюють з давальницькою сировиною; в Законі України "Про внесення змін до деяких законів України щодо мінімізації впливу фінансової кризи на розвиток вітчизняної промисловості" включено норму по здійсненню на період до 1 січня 2011 року закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти у вітчизняних виробників цих товарів, робіт і послуг (юридичних та фізичних осіб), крім товарів, які не виробляються в Україні;

— по-третє, спрямовані на підвищення соціальних гарантій працівникам легкої промисловості (розроблено проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України", а саме щодо виплат пільгових пенсій робітникам текстильного виробництва, включаючи Закони України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" та "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування").

Державні програми розвитку промисловості, зусилля підприємств-виробників дали свої результати і, починаючи вже з 2000 року та включно по 2007 рік, спостерігалось стабільне підвищення обсягів виробництва та реалізації продукції в легкій промисловості (див. табл. 1). Також у 2008 році відбулося падіння обсягів виробництва майже за всіма товарними позиціями, що пояснюється фінансовою кризою,

Рис. 1. Система міжнародних стандартів з менеджменту в забезпеченні сталого розвитку та соціальної відповідальності підприємства (авторська розробка)

яка безпосередньо вплинула і на функціонування підприємств легкої промисловості. Так, індекси виробництва в цілому по легкій промисловості за I півр. 2009 р. склали 66,9 % до аналогічного показника 2008 р.; виробництво тканини за I півр. 2009 р. склало 65,8% до аналогічного показника 2008 р.; трикотажу спідного відповідно — 72,4%; взуття — 89,0% [1, с. 141; 3]. Але незважаючи на незначну стабілізацію економічної ситуації у легкій промисловості, яка спостерігалася до 2007 року, значення показників виробництва товарів цієї галузі у розрахунку на одну особу залишаються незадовільними. Так, у 2007 р. виробництво тканин на одну особу складало 2,5 м² (1,6 м² у 2003 р.), виробництво трикотажних виробів відповідно — 0,7 шт. (0,6 шт. у 2003 р.), виробництво панчішно-шкарпеткових виробів — 1,3 пари (0,9 пар у 2003 р.), взуття — 0,5 пар (0,3 пари у 2003 р.).

Недостатнє завантаження виробничих потужностей вітчизняних підприємств більшості підгалузей легкої промис-

ловості спричинене складнощами у забезпеченості підприємств всіма видами ресурсів: основними засобами та їх станом, фінансовими, матеріальними, інформаційними, кадровими тощо. Так, за словами голови наглядової ради ВАТ "Швейна фабрика "Воронін" Михайла Вороніна, "все, починаючи від якісної тканини, фурнітури та ниток необхідно купувати за кордоном, зважаючи при цьому на більш жорсткі умови закупівлі через несприятливе коливання курсу валют" [3]. Нестача грошових коштів одночасно є причиною і наслідком дефіциту необхідних видів ресурсів. Фінансовий стан підприємств легкої промисловості за 2008 р. залишається незадовільним, про що свідчить від'ємне saldo по галузі на суму 710,7 млн грн., підтверджуючи, таким чином, загальну тенденцію у переробній промисловості (за 2008 р. по переробній промисловості цей показник склав 714,6 млн грн., а в цілому по промисловості — 21743,5 млн грн.). Позитивний фінансовий результат у вигляді прибутку отримало 62,8% підприємств легкої промисловості на суму 273,8 млн грн. Відповідно збиток мало 37,2% підприємств на суму 984,5 млн грн. При цьому більша частка збитків припадає на текстильне виробництво, виробництво одягу, хутра та виробів з хутра [1, 2].

Рентабельність операційної діяльності підприємств легкої промисловості у 2007 р. становила 0,7%, а у 2008 р. — 1,9 %, що є нижчим від аналогічного показника по переробній промисловості в цілому (4,7% та 3,5% відповідно) [1, с. 59; 2]. При цьому співвідношення результату та витрат від операційної діяльності за видами промислової діяльності є нерівномірним. Так, у текстильному виробництві, виробництві одягу, хутра та виробів з хутра співвідношення результатів та витрат операційної діяльності складало — 194,7 млн грн. до 7231,9 млн грн., забезпечуючи при цьому збитковість на рівні 2,7%. Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів характеризується дещо кращими показниками: співвідношення результатів та витрат операційної діяльності складало 2,2 млн грн. до 3162,6 млн грн., забезпечуючи при цьому прибутковість на рівні 0,1%.

Середньооблікова чисельність штатних працівників легкої промисловості за 2008 р. хоча і збільшилась на 9,7% порівняно з 2007 р., але складала 1,9 тис. осіб. Рівень середньомісячної заробітної плати в галузі за 2008р. склав 615 грн., за I півр. 2009 р. у текстильному виробництві, виробництві одягу, хутра та виробів з хутра — 939 грн. (51,8% до середнього рівня по економіці); у виробництві шкіри — 1037 грн. (57,2% до середнього рівня по економіці) [1, 2].

Таке становище свідчить про необхідність залучення інвестицій до підприємств легкої промисловості, обсяг яких останніми роками є недостатнім. Прямі іноземні інвестиції у легку промисловість у 2007 р. становили 1564,0 млн дол. США, що складає 5,3% у загальному обсязі інвестицій [1, с. 273]. Прямі іноземні інвестиції з України в економіку інших країн у розрізі легкої промисловості у 2007 р. становили 0,2 млн дол. США, що відповідає менше ніж 0,001% у загальному обсязі інвестицій [1, с. 277].

Для того, щоб успішно діяти на ринку в сучасних умовах, підприємство повинне не лише створювати, підтримувати та розвивати ресурси, які є суттєвими для досягнення конкурентних переваг, але й вбудовуватися в галузеву структуру, яка включає конкурентів, постачальників та регулюючі органи, а також у структуру певної території з її соц-

Таблиця 2. Структура сертифікованих систем менеджменту в розрізі галузей промисловості за 2001—2008 рр. [5]

Галузі промисловості України	Кількість сертифікатів, виданих за відповідний період							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Машинобудування	2	24	62	60	43	54	70	73
Харчова	2	28	67	43	74	77	86	88
Надання послуг	0	18	69	37	63	63	77	79
Будівництво	2	22	42	30	30	41	47	55
Електротехніка	0	14	26	22	22	15	25	50
Хімічна	1	2	25	22	28	22	23	39
Металургійна	1	19	43	21	40	37	39	50
НДІ та навчальні заклади	0	1	12	17	13	4	11	18
Засоби обчислювальної техніки	0	11	16	14	12	14	25	18
Легка промисловість	0	0	1	8	15	6	8	2
Інші	1	5	58	6	13	61	30	31
Разом	9	144	421	280	353	404	440	503

іальним та політичним середовищем, до якого належать окремі індивідууми, організації, місцеві громади та органи місцевого самоврядування, що спільними зусиллями створюють певне організаційне багатство та несуть ризики. За таких умов сертифікація та підтримання міжнародних стандартів, які в сукупності забезпечують відповідність діяльності підприємства принципам соціальної відповідальності, перетворюється в ключову компетенцію менеджменту, стають основним засобом досягнення сталого розвитку (рис. 1). Задача при цьому ставиться ширше, оскільки крім стандартів у галузі управління якістю та довкіллям сертифікації також підлягають управління соціальною відповідальністю (SA 8000, AA 1000, ISO 26000 (проект)), інформаційною безпекою (BS 7799) та безпекою праці (OHSAS 18000).

Дотримання вимог міжнародних стандартів з якості та їх вітчизняних аналогів: ДСТУ ISO 9001:2001 "Системи управління якістю. Вимоги" та ДСТУ ISO 14001-97 "Системи управління навколишнім середовищем" дозволяє деякою мірою вирівняти можливості великих і малих підприємств легкої промисловості за рахунок зниження ризику щодо неякісної продукції та відкриття нових можливостей щодо збільшення обсягів збуту як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках (довідково: обсяг реалізації продукції легкої промисловості за I півр. 2009 р. склав 2467,0 млн грн., що становить 0,8% у загальному обсязі реалізованої промислової продукції за зазначений період) [4]. Результати досліджень показали, що незважаючи на економічну кризу кількість чинних сертифікатів на системи менеджменту якості (СМЯ) та системи менеджменту з навколишнього середовища (СМНС) вітчизняних підприємств за 2001—2008 рр. стабільно збільшується за сприяння в усіх регіонах країни мережі методичних і консультаційних центрів з питань розроблення та запровадження цих систем менеджменту [5]. Проведений аналіз показав, що за період 2001—2008 рр. лідерство за кількістю зареєстрованих сертифікатів на системи менеджменту якості мають такі галузі: машинобудівна, харчова, надання послуг, будівельна (табл. 2).

Таблиця 3. Використання систем управління якістю підприємствами України у 2000 році, % [6]

Галузь	Система управління якістю запроваджена	Знають про системи управління якістю і хотіли б їх запровадити	Знають про системи управління якістю, але не хочуть їх запроваджувати	Не знають про системи управління якістю
Промисловість	8,5	33,5	22,2	35,8
Будівництво	10,1	24,1	22,8	43,0
Транспорт	3,7	5,6	36,1	54,6
Телекомунікації	4,5	11,4	54,5	29,6
Торгівля	3,8	10,6	25,9	59,7
Громадське харчування	1,5	4,4	23,0	71,1
Інші послуги	5,0	14,7	23,9	56,4
Середнє	6,5	22,1	24,7	46,7

У табл. 3 для порівняння наведено інформацію про розподіл підприємств України за рівнем використання систем управління якістю в 2000 році [6, 7].

З табл. 3 видно, що у 2000 році було досить багато підприємств, керівництво та менеджери яких зовсім не чули про системи управління якістю. На нашу думку, причиною такого стану справ була недостатність відповідної інформації, непоінформованість керівництва та спеціалістів вищої ланки підприємств про необхідність впровадження систем управління якістю в практику діяльності [7].

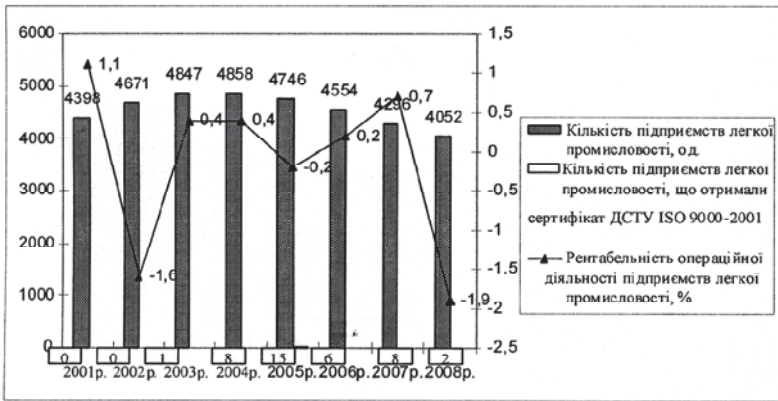
Досвід показав, що наявність сертифікатів на системи менеджменту якості є важливим фактором у забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняних підприємств легкої промисловості, але нестача фінансових коштів та відповідних знань уповільнює цей процес. Так, за 2001—2002 рр. в Україні жодне підприємство не мало

сертифікату на відповідність системи менеджменту якості вимогам стандарту нової версії ДСТУ ISO 9001:2001, хоча загальна кількість підприємств легкої промисловості за зазначений період становила відповідно 4398 та 4671 одиниць. У 2003 р. серед 4847 підприємств легкої промисловості першим підприємством, що отримало сертифікат зазначеного зразка стало ВАТ Київська Швейна фабрика "Желань" на проектування, виробництво та продаж одягу торговельної марки "Михайл Воронін". Протягом 2004—2007 рр. вітчизняними підприємствами легкої промисловості щорічно дуло отримано близько десяти сертифікатів: у 2004 р. — 8 одиниць; у 2005 р. — 15 одиниць; у 2006 р. — 6 одиниць; у 2007 р. — 8 одиниць. Значно менша кількість отриманих сертифікатів відповідності за ДСТУ ISO 9001:2001 припадає на 2008 р. і становить 2 одиниці (рис. 2).

Результати аналізу ситуації щодо сертифікації на вітчизняних підприємствах легкої промисловості дозволили встановити, що за 2001—2008 рр. найбільше сертифікатів відповідності за ДСТУ ISO 9001:2001 припадає на підприємства швейної промисловості — 10 одиниць. На підприємствах текстильної промисловості налічується 7 сертифікатів відповідності за ДСТУ ISO 9001:2001; трикотажної промисловості — 4 одиниці; взуттєвої промисловості — 2 одиниці (табл. 4).

Чинні сертифікати, що підтверджують дотримання підприємствами легкої промисловості міжнародних вимог до побудови та функціонування систем менеджменту якості сприяють захисту внутрішнього ринку від недоброякісної і фальсифікованої продукції відповідно до міжнародної практики та вимог Європейського співтовариства і Світової організації торгівлі.

Проведені дослідження показали, що з 2001 р., в якому розпочався процес сертифікації вітчизняних промислових підприємств на відповідність вимогам стандартів нової версії ДСТУ ISO 9001:2001, за активністю робіт у сфері якості на загальнодержавному рівні лідирують промислово-розвинені регіони України, а саме м. Київ та такі області: Київська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Львівська, Одеська та Запорізька [5]. Проаналізувавши зазначену тенденцію в розрізі підприємств легкої промисловості, можна відзначити (див. табл. 4), що найбільше сертифікованих систем менеджменту якості припадає на підприємства, що розташовані: у м. Києві (ВАТ Київська швейна фабрика "Желань"); ВАТ Швейна фабрика "Воронін"; ЗАТ "Чинбар"); Одеській обл. (ТОВ "Аста-Еліт"; ПП "Леотекс"; ЗАТ "ВОЗКО"); Львівській обл. (Спільне Українсько-Швейцарське АТ "Весна", м. Львів; ВАТ "Маяк", м. Львів; ЗАТ "Весна-Захід", м. Львів); Чернігівський обл. (ЗАТ "КСК Чексіл", м. Чернігів; ВАТ "Надія", м. Остер; ЗАТ "Чернігівська взуттєва фабрика "Берегиня").

Рис. 2. Динаміка кількості підприємств легкої промисловості, їх рентабельності та кількості отриманих сертифікатів відповідності ДСТУ ISO 9001:2001 [1, 5, 8]

Таблиця 4. Розподіл сертифікованих систем менеджменту якості на відповідність ДСТУ ISO 9001:2001 в розрізі підгалузей легкої промисловості за 2001—2008 рр. [5, 8]

№	Підгалузь легкої промисловості, назва підприємства	Назва продукції	Термін дії сертифікату
1. Швейна підгалузь			
1.1	ВАТ Київська швейна фабрика «Желань»	Проектування та виробництво одягу	28.03.03-27.03.08
1.2	Спільне Українсько-Швейцарське АТ «Весна», м. Львів		26.02.04-25.02.09
1.3	АТ Полтавська фірма «Ворскла»		30.03.04-29.03.09
1.4	ВАТ «Маяк», м. Львів		27.03.06-26.03.11
1.5	ВАТ Швейна фабрика «Воронін» та ВАТ «Торговий дім – «Воронін-Україна», м. Київ		06.06.06-05.06.11
1.6	ТОВ «Аста-Еліт», м. Одеса		20.11.07-31.07.10
1.7	ПНП «Леотекс», м. Одеса		26.12.07-25.12.12
1.8	ЗАТ «Промспецодяг», м. Кривий Ріг		20.01.04-19.01.09
1.9	Фірма «Маріта», м. Маріуполь		07.12.06-06.12.11
1.10	ТОВ «Мік», м. Запоріжжя		25.04.08-24.04.13
2. Текстильна підгалузь			
2.1	ЗАТ «КСК Чехія», м. Чернігів	Виробництво тканин, одяг з текстилю	02.06.05-01.06.09
2.2	ВАТ «Рівненська фабрика нетканних матеріалів»		26.05.05-25.05.10
2.3	ВАТ «Тернопільське об'єднання «Текстерно»		21.06.05-20.06.10
2.4	ЗАТ Фірма «Едельвіка», м. Луцьк		21.07.05-20.07.10
2.5	Виробничо-комерційна Фірма «Летпромсервіс», м. Комсомольск, Полтавська обл.		14.11.07-13.11.10
2.6	ВАТ «Надія», м. Остер, Чернігівська обл.	Білизна, вироби з текстилю	31.05.06-30.05.11
2.7	ТОВ Виробничо-комерційна фірма «Баллаком», м. Чернівці	Вироби з текстилю	02.02.07-01.02.11
3. Трикотажна підгалузь			
3.1	ТОВ «Віагеко», м. Олександрія, Кіровоградська обл.	Виробництво шарпеток та виробів трикотажних	30.03.07-29.03.12
3.2	ЗАТ «Весна-Захід», м. Львів		29.05.07-25.02.12
3.3	ТОВ «Валері-Текс», м. Комсомольск, Полтавська обл.		12.12.07-11.12.10
3.4	ТОВ «Шахтарський трикотаж», м. Шахтарськ, Донецька обл.	Виробництво верхніх та білизняних трикотажних виробів	03.06.08-02.06.13
4. Взуттєва підгалузь			
4.1	ЗАТ «Чернігівська взуттєва фабрика «Берегиня»	Виробництво взуття	19.12.06-18.12.11

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що як виживання, так і розвиток кожного підприємства в складних динамічних умовах, які характеризуються високим ступенем ризиковості та невизначеності, перш за все, залежить від ефективності системи менеджменту як на галузевому рівні, так і на рівні окремих підприємств, а держава лише регулює економічні процеси, а не забезпечує цей розвиток. З огляду на це в полі зору науковців та практиків залишаються питання дослідження основних факторів, що визначають напрям розвитку, зумовлюють його якість та темпи, а також механізмів, які призводять до якісних змін в економічній системі.

Напрямами покращення економічного стану під-

приємств легкої промисловості на засадах міжнародних стандартів якості доцільно розглядати:

1. Непряму (зважаючи на всевітню економічну кризу) фінансово-кредитну підтримку з боку держави за рахунок сприятливої податкової та митної політики, зокрема податкової пільги для всіх підприємств легкої промисловості (застосування ступінчастого оподаткування; амортизаційні пільги; пільгове ввезення обладнання для оновлення виробництва; пільги щодо стимулювання НДДКР), а не лише до підприємців-імпортерів.

2. Здійснення державної допомоги для реалізації інвестиційних проектів у галузі легкої промисловості із залученням як власного, так і іноземного капіталів.

3. Надання організаційної та консультаційної підтримки в процесі створення нового бізнесу та функціонування вже існуючих підприємств за подальшого сприяння Асоціації "Укрлегпром" з дотриманням правового і нормативно-методичного забезпечення з питань щодо поліпшення якості продукції та якості менеджменту.

4. Пропагування та підтримка відповідними економічними механізмами на державному рівні функціонування та подальшого розвитку підприємств легкої промисловості на засадах міжнародних стандартів якості шляхом: залучення органів державного управління і громадських організацій до діяльності з забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції; поширення досвіду підприємств та організацій, що досягли найвищих результатів у сфері менеджменту якості; навчання керівників у сфері стандартизації, оцінки відповідності, метрології, управління якістю, охорони довкілля.

Література:

1. Статистичний щорічник України на 2008 р. / Держкомстат України. За ред. О.Г. Осаулєнка — К.: "Консультант", 2007. — 579 с.
2. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (див. 8.09.2009)
3. Билоусова Н. Что мешает развитию отечественной легкой промышленности? // Газета "День", 11.02.2009.
4. Ігнатєва І.А., Лісун Я.В. Особливості впливу бізнес-середовища на формування якості менеджменту на підприємствах легкої промисловості // Економіка та держава. — 2006. — № 11. — С. 48—53.
5. Аналітичні довідки за результатами моніторингу стану розроблення, впровадження та сертифікації систем управління якістю (СУЯ) та систем екологічного управління (СЕУ) в Україні за 2001—2008 рр. // www.ukrncdnc.org.ua.

6. Підприємства України в 2000 році: звіт МФК про опитування підприємств в Україні / Макс Якуб, Богдан Сенчук, Тарас Ткаченко. — Міжнародна Фінансова Корпорація, 2001. — 132 с.

7. Тарасенко І.О. Сертифікація як причина та наслідок реструктуризації підприємства / І.О. Тарасенко, А.П. Гречан. — Хмельницький: ТУП, 2002. — № 2. — Ч. 2, Т. 3. — С. 99—103.

8. <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
Стаття надійшла до редакції 01.10.2009 р.